

Noden för välfärdsteknik och digitalisering (NVD)

- *projektrapport*

Tack!

Stort tack till alla deltagande parter, det vill säga kommunerna, regionen, andra aktörer som medarbetare, kollegor, medborgare och övriga intressenter som på något sätt har deltagit, medverkat eller på annat sätt har bidragit till NVD. Vår förhoppning är att detta arbete kan ligga till grund för det fortsatta arbetet kring välfärdsteknik och digital transformation i Sörmland samt att lärdomarna vi drar utifrån detta projekt kan bidra till en framtida god och nära vård i Sörmland.

Om projektrapporten

FoU i Sörmlands projektrapporter beskriver ett tidsbegränsat projekt men är mer praktisknära än en FoU-rapport. Den kan ha teorianknytning men det är inte nödvändigt.

Projektrapporter kvalitetsgranskas av FoU-medarbetare, som inte är författare av den.

Författare

Karl Schultz & Anna Åkerberg

Datum och ort

2022-04-05 Eskilstuna

Sammanfattning

I Sörmland fanns ett stort behov av ökad samverkan mellan kommunerna kring välfärdsteknik och digitalisering. Det fanns även ett kunskaps- och kompetensbehov, vilket lyftes fram i en inventering som gjordes år 2017. Detta är bakgrunden till Noden för Välfärdsteknik och Digitalisering (NVD), ett projekt som pågick 2019 – 2021 vid FoU i Sörmland. Det övergripande syftet med NVD var att främja samverkan mellan kommunerna i länet samt Region Sörmland, inom området välfärdsteknik och digitalisering inom socialtjänst och angränsande hälso- och sjukvård. NVD skulle också bidra till kunskapsutveckling i frågor som rör välfärdsteknik och digitalisering.

NVD har under tre år varit en pådrivande aktör för samverkan mellan Sörmlands kommuner och Region Sörmland gällande välfärdsteknik och digitalisering. Projektet har bidragit med omvärldsbevakning och kunskapshöjande insatser, både generellt och riktat mot enskilda verksamhetsområden. NVD har också genomfört utvärderingar och kunskapskartläggningar av välfärdstekniska lösningar. En stor del av tiden, i synnerhet under perioden september 2020 till december 2021, har också ägnats åt att delta i eller leda projekt där flera aktörer i länet samverkat kring satsningar på digital transformation av olika verksamheter.

Ett viktigt bestående resultat av projektet är att digitalisering nu permanentats som ett eget område, vilket kommer att innebära ett mer långsiktigt samverkansstöd till länet. Framtida konkreta effekter av NVD är satsningen på en länsgemensam digitaliseringsstrategi och återinrättandet av Beredningsgrupp Digitalisering som bland annat, utöver att stötta den regionala samverkans- och stödstrukturen (RSS-strukturen) vad gäller digitalisering, också kommer att jobba med implementering av digitaliseringsstrategin. Samtliga av dessa aktiviteter ligger också väl i linje med den länsgemensamma satsningen på nära vård i Sörmland.

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Inledning.....	4
1.1 Definitioner av begrepp	4
1.2 Bakgrund.....	4
1.3 Syfte	5
2. Metod	6
2.1. Projektorganisation och uppdragsgivare	6
2.1. Bemanning i projektet.....	6
Projektledaren	6
Forskningskompetensen.....	6
2.3 Omfattning, avgränsning och projektparaply.....	6
2.3 Projektfaser	7
Första projektfasen.....	7
Andra projektfasen	7
3 Resultat.....	7
3.1 NVD-projekt.....	8
Forsknings/utvärderingsprojekt: Digital Alkoholprevention i Sörmland (DiAS)	8
Ordnat införande av nya obeprövade hjälpmedel	9
Länsgemensam digitaliseringsstrategi.....	9
3.2 Projektmedverkan	10
Forskningsprojekt: Att introducera välfärdsteknik genom realisering i samverkan (IVRIS).....	10
Forskningsprojekt: Skattning Tidigt av fysisk förmåga för Alla och Riktat stöd ger Kunskap och minskad fallrisk senare i livet (STARK)	10
Gemensamt verksamhetssystem.....	10
Egenmonitorering i Sörmland.....	11
Forskningsprojekt: Mollii	11
Studentprojekt: Digiblick	11
3.3 Kunskapsutveckling	12
Kartläggning: Medarbetares kunskaper, uppfattningar och åsikter om välfärdsteknik – Enkätundersökning genomförd inom funktionshinderområdet i Eskilstuna kommun	12
Kartläggning: Medarbetares kunskaper, uppfattningar och åsikter om välfärdsteknik – Enkätundersökning genomförd inom äldreomsorgen i Eskilstuna kommun	12
3.4 Kunskapsspridning	13
NVD-bloggen.....	13
Sociala medier	13
FoU-podden.....	13
Föreläsningar / events / konferensbidrag	14
Utbildningar.....	15
Deltagande i Referensgrupper.....	15
Kontinuerligt informationsutbyte/nätverk.....	15
3.5 Ansökningar om extern finansiering	16
Vinnova utlysning: Välfärdsporten	16
Ansökningar till MKHV: Samverkanscheckar	16

Vinnova UDI steg 1: Skattning Tidigt av fysisk förmåga för Alla och Riktat stöd ger Kunskap och minskad fallrisk senare i livet (STARK)	16
Vinnova UDI steg 2: Skattning Tidigt av fysisk förmåga för Alla och Riktat stöd ger Kunskap och minskad fallrisk senare i livet (STARK)	16
AFA Försäkring utlysning: Identifiering av Tidiga Markörer för försämrad fysisk förmåga relaterade till ökad fallrisk på arbetsplatsen (InTime)	16
Forskningsprogram ansökan: Forte	17
Ansökan Vinnova: Digitalt motivationsstöd för äldre personers fallförebyggande.....	17
Aktivitet (SALUTOGEN)	17
Ansökan om medel: Region Sörmland (CKF), ansökan för disputerad forskare	17
4 Diskussion	17
4.1 <i>Vad blev resultaten från NVD?</i>	17
Sammanfattning första fasen	18
Den andra fasen.....	18
Sammanfattning första och andra fasen	19
4.2 <i>Har NVD lett till mer samverkan kring välfärdsteknik och digitalisering i länet?</i>	19
Bedömning.....	21
4.3 <i>Vad hade kunnat göras annorlunda?</i>	21
Svårighet med överblick	22
Stöd och bemanning.....	22
Att arbeta i samverkan	22
Olika förutsättningar.....	23
4.4 <i>Slutsats</i>	23
5 Referenser	25

1 Inledning

FoU i Sörmland (FoUiS) arbetar på uppdrag av länets nio kommuner och regionen i Sörmland. Uppdraget inkluderar hela socialtjänsten samt angränsande hälso- och sjukvård. Denna rapport beskriver projektet Noden för Valfärdsteknik och Digitalisering (NVD), ett projekt som pågick åren 2019 – 2021 vid FoUiS. Rapporten beskriver NVD:s uppbyggnad i faser, vilka aktiviteter som genomfördes och resultat av dessa aktiviteter. Avslutningsvis förs en diskussion kring resultaten och huruvida resultaten har uppfyllt syftet med NVD.

1.1 Definitioner av begrepp

Begreppet välfärdsteknik är väl definierat av Socialstyrelsen. NVD:s uppdrag omfattar därför alla delar av begreppet välfärdsteknik, enligt Socialstyrelsens definition, se figur 1:

”Valfärdsteknik är digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning. Valfärdsteknik kan användas av personen själv, en närstående eller någon annan i personens närhet och kan ges som bistånd, förskrivas som hjälpmedel för det dagliga livet eller köpas på konsumentmarknaden.”

(Socialstyrelsens termbank, 190312)

Figur 1. Socialstyrelsens definition av begreppet välfärdsteknik.

Begreppet digitalisering är mer komplext och här finns det ingen entydig myndighetsdefinition. Grundinnebörden av begreppet är omvandling av någon slags information från analog till digital form. Digitalisering har dock i allt större utsträckning kommit att användas som ett begrepp för processen att införa ny informationsteknologi. Denna införandeprocess innebär då inte bara en teknisk transformation, utan framför allt en verksamhetsomvandling med stöd av IT. Det engelska begreppet digital transformation har därför blivit allt vanligare för att betona att det handlar om en förändringsprocess för hela organisationen, med fokus på medborgarnas och användarnas behov, snarare än enbart ett teknikskifte. NVD omfattar av den anledningen digitalisering inom socialtjänst och närliggande hälso- och sjukvård. Däremot arbetar NVD inte med rent tekniska aspekter av digitalisering. Det ansvarar enskilda leverantörer samt kommunernas och regionens IT-enheter själva för. NVD:s fokus i digitaliseringsfrågor rör i första hand användar-, verksamhets- och organisationsperspektiv.

1.2 Bakgrund

Under 2017 genomförde FoUiS en inventering (Arkkukangas & Segring, 2017) för att skapa en lägesbild av arbetet med välfärdsteknik i Sörmland, såväl inom kommuner som dåvarande landsting. Inventeringen syftade också till att undersöka vilka möjligheter som fanns för att driva ett gemensamt utvecklingsarbete inom området. Underlaget till undersökningen bestod av intervjuer med regionens nio kommuner och landstinget (nu Region Sörmland) samt en workshop där 18 personer som namngetts under intervjuerna deltog. (Arkkukangas & Segring, 2017, s. 5) se figur 2.

Resultatet från inventeringen visade att det framför allt *finns ett stort behov av ökad samverkan mellan kommunerna*, men också att det finns ett *kunskaps- och kompetensbehov*.

Resultatet från inventeringen kan sammanfattas i följande punkter:

- Strukturerad samverkan för framtagande och spridning av kunskap kring välfärdsteknik.
- Samverkan mellan kommunerna och regionen i och utanför länet, vilken kan handla om gemensamma upphandlingar samt att sprida kunskap om ny teknik som prövas.
- Systematiskt arbetssätt vid implementering och uppföljning av ny välfärdsteknik.
- Ett systematiskt arbetssätt kring implementering och uppföljning av ny teknik för att säkerställa kvalitén i införandet. Det behövs också kunskap om och utbildning i välfärdsteknik, särskilt för personal som berörs av den i sitt dagliga arbete.
- Ledningens stöd för verksamheter att arbeta med välfärdsteknik. Viktigt att ledningen skapar tydliga syften och mål med välfärdsteknik i verksamheterna. Man behöver också vara pådrivande i att efterfråga ny teknik samt mäta och återkoppla resultat till verksamheterna.
- Ökad delaktighet: Samverkan med användarna, både personal och brukare, behövs för att identifiera behov av välfärdsteknik.

Figur 2. Beskrivning av huvudsakligt resultat från inventeringen.

Noden för Välfärdsteknik och digitalisering, fortsättningsvis NVD, har varit ett treårigt projekt vid FoUiS. Det startades utifrån den inventering som gjordes år 2017 (se ovan). Projektet inleddes i januari 2019 och avslutades formellt i december 2021. Det övergripande målet med NVD har varit att stötta och underlätta den digitala transformationen av socialtjänst och angränsande hälso- och sjukvård i Sörmland, vilket innefattar samverkan med och mellan såväl länets nio kommuner som Region Sörmland, det vill säga FoUiS uppdragsgivare. Med digital transformation avses såväl digitalisering inom organisationerna som införande av ny välfärdsteknik för medborgarna.

1.3 Syfte

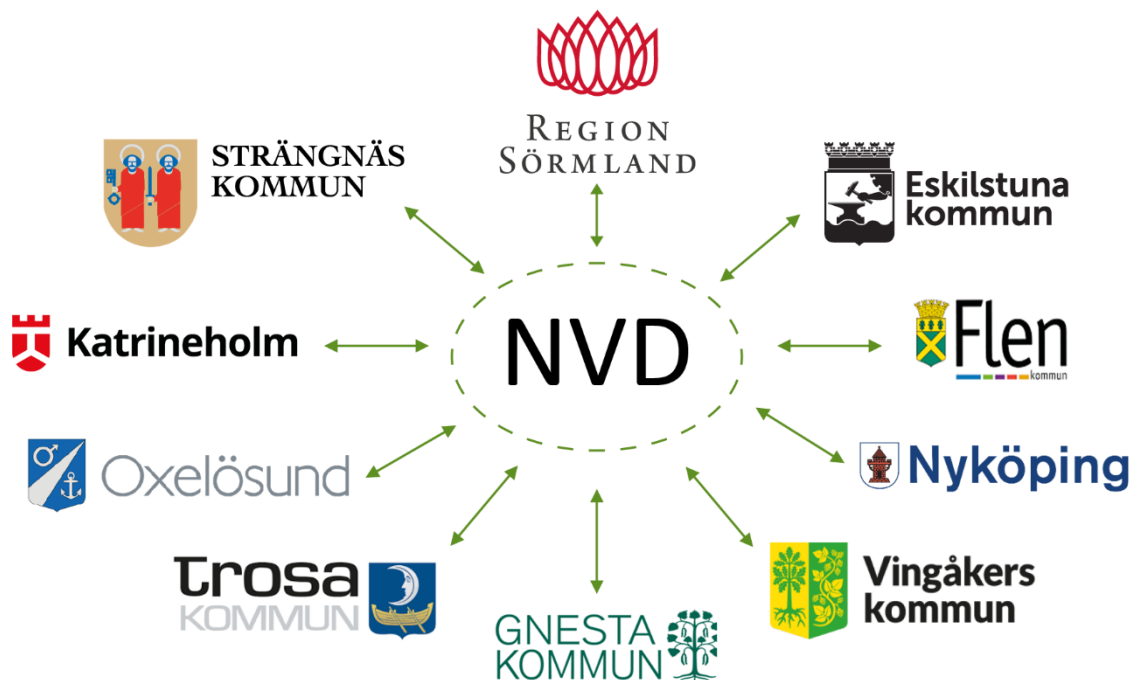
Det övergripande syftet med NVD har varit att främja samverkan mellan kommunerna i länet samt Region Sörmland inom området välfärdsteknik och digitalisering inom socialtjänsten och närliggande hälso- och sjukvård. NVD ska också bidra till kunskapsutveckling i frågor som rör välfärdsteknik och digitalisering. Syftet uppfylls bland annat genom att NVD:

- genomför kontinuerlig omvärldsbevakning (lokal, regional, nationell och internationell) samt sprider information och kunskap (kunskapsöverföring) utifrån aktuell forskning och teknikutveckling inom området välfärdsteknik och digitalisering
- bevakar och samordnar enskilda projekt, initiativ, aktiviteter och utvecklingsarbeten som är av intresse för flera kommuner och/eller Region Sörmland
- sprider information och kunskap om ovanstående aktiviteter i NVD:s kanaler.

2. Metod

2.1. Projektorganisation och uppdragsgivare

I figur 3 illustreras NVD och projektets uppdragsgivare.

Figur 3. NVD:s uppdragsgivare

2.1. Bemanning i projektet

NVD har i praktiken bemannats av två personer. Följande avsnitt beskriver kort dessa två kompetenser.

Projektledaren

Projektledaren Karl Schultz, som har varit anställd 100 procent under de tre åren, har haft som roll att övergripande planera, initiera, driva, följa upp samt avrapportera NVD. Utöver att driva själva NVD har projektledaren även projektlett delar av eller hela enskilda projekt som legat under NVD:s projektparaply (se avsnitt 3).

Forskningskompetensen

Forskningskompetensen, Anna Åkerberg, har varit anställd 50–80 procent under projektiden, och har haft som uppgift att exempelvis inhämta kunskap och forskning inom området, utföra olika förarbeten, planera och genomföra olika kartläggningar och utvärderingar (se avsnitt 3), samt på olika sätt bidra med vetenskaplig kompetens.

2.3 Omfattning, avgränsning och projektparaply

I enlighet med FoUis grundläggande uppdrag är även NVD begränsat till att omfatta socialtjänst samt angränsande hälso- och sjukvård. Vad gäller omfattningen, så är NVD av tvärvetenskaplig karaktär, och det har utefter projektets genomförande blivit mer tydligt att NVD verkar på bredden och spänner över samtliga fokusområden och målgrupper vid FoUis. Därför använder vi oss av de områdeskompetenser och resurser som finns tillgängliga vid FoUis, exempelvis

inom äldre, missbruk, individ och familjeomsorg, psykisk hälsa, funktionsnedsättning med mera. De befintliga nätverk som finns inom dessa kompetensområden har i allt ökande grad kommit att användas för att nå ut med NVD:s arbete, exempelvis inom områdena missbruk samt funktionshinder.

NVD är ett *projektparaply* (se vidare förklaring under 3.0 Resultat) för deltagande i flera enskilda projekt. Det innebär konkret att en mängd olika projekt räknas in under NVD:s projektparaply, vilka NVD kan medverka eller vara projektpart i (aktivt eller passivt) alternativt projektleder eller driver själva.

2.3 Projektfaser

Projektet pågick under tre år (2019 – 2021), och kan på grund av en revidering av projektplanen (Schultz, Åkerberg, 2020) beskrivas i två olika projektfaser: Första projektfasen (januari 2019 t o m september 2020) och andra projektfasen (oktober 2020 t o m december 2021).

Första projektfasen

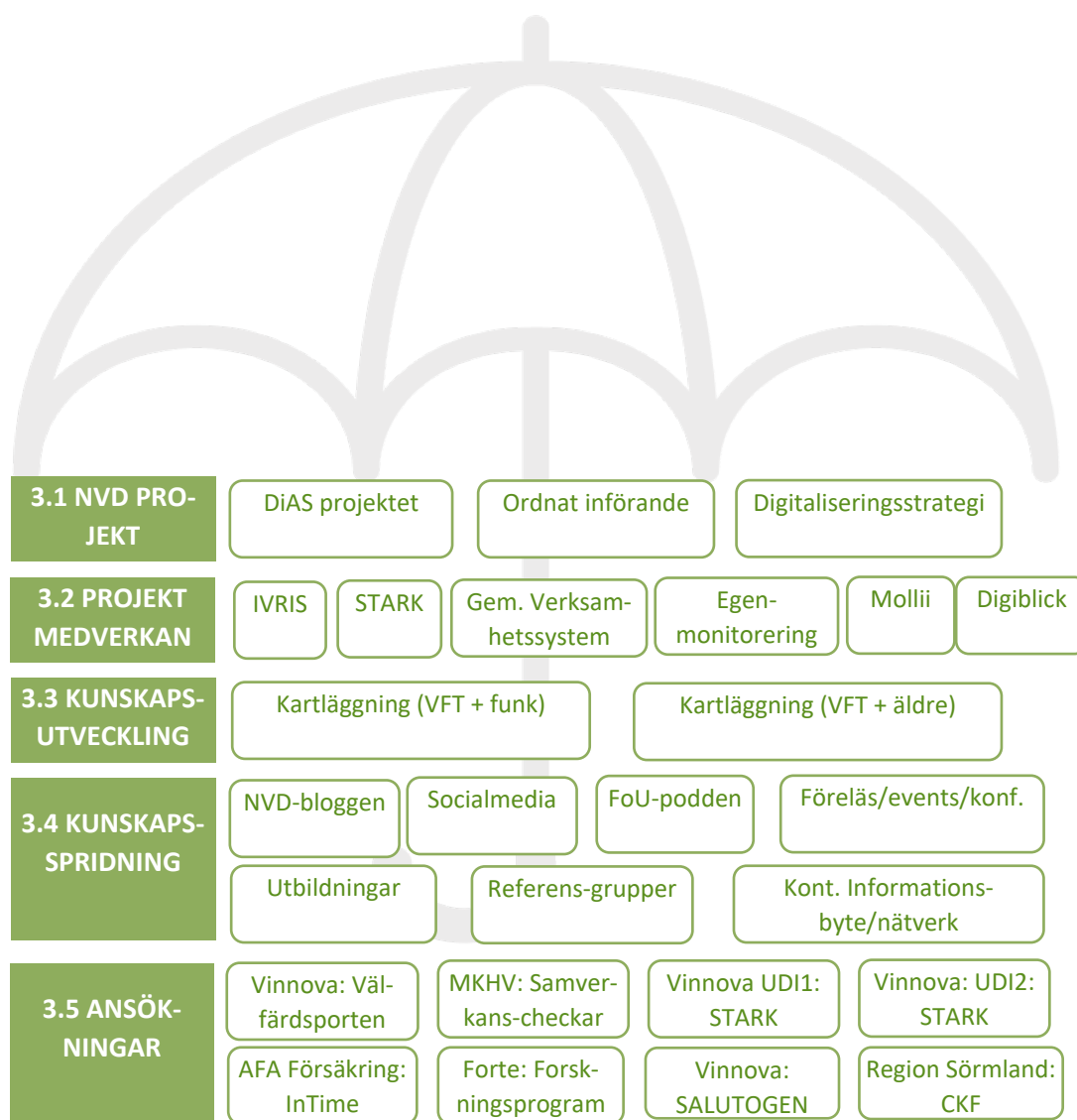
Den första projektfasen inleddes vid projektstart i januari 2019 och fortskred till september år 2020. Då revideras projektplanen och nytt fokus beslutades i dialog med Länsstyrgruppen. Fokus för den första projektfasen var att bygga upp NVD, det vill säga den mesta tiden ägnades åt nätverksbyggande och åt att bygga upp en grund för de strukturer som NVD skulle verka inom. Under första projektfasen ägnades även mycket tid åt att projektleda och genomföra forsknings/utvärderingsprojektet Digital Alkoholprevention i Sörmland (DiAS), se avsnitt 3.1. Som styrande fanns Beredningsgrupp Digitalisering (BGD) som bestod av representanter från samtliga kommuner samt regionen och leddes av en ordföranden. Efter första halvåret år 2019 beslutades dock att BGD skulle läggas i malpåse, då det rådde en del otydligheter kring beredningsgruppens roll och mandat.

Andra projektfasen

Efter att ungefär halva projekttiden för NVD hade passerat, reviderades projektplanen för kvarvarande projekttid (Schultz, Åkerberg, 2020). Detta utifrån en dialog med huvudmännen som genom länsstyrgruppen hade uttryckt ett behov av ökat fokus på samverkan och minskat fokus på övriga projekt. Mot bakgrund av detta justerades projektplanen och resterande projekttids aktiviteter från och med hösten år 2020. Den andra projektfasen inleddes därför efter revidering av projektplanen på hösten 2020 och fortgick till projektets slut den sista december år 2021.

3 Resultat

Figur 4 ger en schematisk illustration över *NVD:s projektparaply*, dvs olika aktiviteter som NVD har varit delaktig i under projekttiden. Aktiviteterna beskrivs mer ingående i de efterföljande avsnitten 3.1 – 3.5.

Figur 4. Illustration av aktiviteterna i NVD under projektiden.

3.1 NVD-projekt

I följande avsnitt beskrivs projekt och aktiviteter som NVD har lett eller varit en bidragande part i.

Forsknings/utvärderingsprojekt: Digital Alkoholprevention i Sörmland (DiAS)

Under år 2018 fanns i Sörmland ett stort intresse för att testa Previct Alkohol, varför en förfrågan gick ut till samtliga kommuner att delta i ett utvärderingsprojekt. Syftet med projektet var att testa och samla in erfarenheter av det digitala e-hälsosystemet Previct Alkohol från såväl utförare (projektledare och behandlare i kommunerna) och brukare, samt att utvärdera om Previct Alkohol kunde rekommenderas som komplement inom den öppna kommunala missbruksvården. Projektet DiAS, som beviljades etiskt tillstånd (EPN 2019:02089), bedrevs från maj 2019 till sommaren år 2020.

Resultat: En länsövergripande interventionsstudie genomfördes, med en icke homogen målgrupp av klienter, där både klienter och behandlare provade Previct Alkohol som stöd till ordinarie behandling inom den kommunala öppenvården. En övervägande del av både klienter och

behandlare var positivt inställda till Previct Alkohol och gav även konstruktiva förslag till förbättringar av verktyget som behandlingsstöd. Resultaten från projektet kan användas för vidareutveckling av verktyget samt bistå som ett stöd för kommuner som vill börja använda Previct Alkohol som ett komplement i behandlingen. Resultaten från DiAS är presenterade muntligen på ett digitalt event i juni 2020, samt i en utvärderingsrapport (Åkerberg, Schultz, 2020). Utifrån insamlad data från projektet finns även ett manus till en vetenskaplig artikel, som planeras att skickas till en vetenskaplig tidskrift under år 2022. Manuset skrivs i samverkan med två seniora forskare från Karolinska Institutet (Åkerberg, Schultz, Ekholm, Elgan, Hammarberg, manuskript in progress). Utarbetandet av detta manus finansieras av CKF Sörmland med 5 procent för den disputerade forskaren i NVD (se avsnitt 3.5, Ansökan om medel Region Sörmland, CKF).

Ordnat införande av nya obeprövade hjälpmedel

Bakgrunden till projektet var den ökande mängden av nya komplexa, ofta välfärdstekniska, och offentligt finansierade hjälpmedel vars påstådda effekter ofta är undermåligt belagda ur ett evidensperspektiv. En förstudie av FoUiS (Arkkukangas 2020) ledde till ett fortsatt arbete med evidenssäkring vid införande av nya obeprövade hjälpmedel.

Projektet genomfördes av en grupp bestående av representanter från såväl de regionala och kommunala förskrivande verksamheterna som Hjälpmedelscentralen i Sörmland (HMC). Den befintliga införandeprocessen har tidigare inte funnits dokumenterad i sin helhet, varför arbetet blev något mer omfattande än vad som ursprungligen var tänkt. Under sju distansbaserade arbetsmöten gjordes en genomlysning och dokumentation av samtliga ingående aktörer och aktiviteter i införandeprocessen. Utifrån processbeskrivningen togs sex förslag till förbättrad evidenssäkring av processen fram, varav det enskilt viktigaste var införandet av en stödfunktion för EBP (evidensbaserad praktik) samt i samband med vilka aktörer och aktiviteter en sådan stödfunktion ska aktiveras. Projektet avrapporterades i september 2021.

Resultat: Rapporten från september 2021 finns att läsa på FoUiS hemsida (Schultz, 2021). Arbetet med en eventuell implementering av processen pågår. Utifrån processbeskrivningen förs, genom HMC, också en dialog kring patient/brukarsäkerhet och hur hjälpmedel förhåller sig till MDR (medicinsktekniska produkter) och det nya EU-gemensamma direktiv (Läkemedelsverket, 2021) som styr MDR. Återkoppling till Länsstyrgruppen sker under våren 2022. SKR har uppmärksammat arbetet och ett par andra regioner i landet är intresserade av en fortsatt dialog kring evidens för välfärdstekniska lösningar.

Länsgemensam digitaliseringsstrategi

Under våren 2021 inleddes ett arbete med att ta fram en länsgemensam digitaliseringsstrategi. Under hösten 2021 hade en arbetsgrupp utsetts med representanter från kommunerna och Region Sörmland. Något formulerat uppdrag fanns dock inte, varför arbetsgruppen inledde sitt arbete med att ta fram och formulera ett uppdragsdirektiv. Målet är att ha en strategi, inklusive kommunikationsplan och handlingsplan, färdig för beslut under hösten 2022.

Resultat: En arbetsgrupp är formad, arbetet är inlett och ett uppdragsdirektiv har utformats vilket betyder att arbetet med att utforma digitaliseringsstrategin kan inledas. Arbetsgruppen för Länsgemensam digitaliseringsstrategi kommer att omvandlas till en formell länsgemensam beredningsgrupp för digitalisering (BGD). Syftet är bland annat att stötta det befintliga RSS-arbetet med digitalisering samt för att arbeta med implementeringen av strategin.

3.2 Projektmedverkan

I följande avsnitt beskrivs projekt där NVD har medverkat som projektpart men inte haft en drivande roll.

Forskningsprojekt: Att introducera välfärdsteknik genom realisering i samverkan (IVRIS)

IVRIS var ett Vinnova-finansierat projekt som drevs av Mälardalens högskola i samverkan med FoU i Sörmland, Eskilstuna kommun och Hjälpmedelscentralen i Eskilstuna. Projektet genomfördes mellan 2018 och 2021 och byggde på det tidigare SinS-projektet där en verktygslåda för social innovation utvecklades, <http://co-wt.se/>. Syftet med IVRIS var att utveckla innovationsprocesser som underlättar samverkan mellan olika aktörer för att kunna införa och implementera välfärdsteknik på ett mer optimerat sätt för målgruppen äldre.

Resultat: Resultatet från projektet IVRIS utmynnade i en interaktiv checklista vilken kan användas som verktyg när någon aktör i verksamheten får en ny idé som rör välfärdsteknik. Checklistan, som kan användas av både enskilda aktörer och verksamheter inom kommun eller region, finns på FoUiS hemsida: <https://fou.sormland.se/kunskapsportal/valfardsteknik-checklista/>. Vid efterarbetet med IVRIS har tanken varit att någon kommunal verksamhet skulle testa checklistan och ge återkoppling. Hittills har dock intresset var begränsat och endast en kommun har lämnat en mindre återkoppling.

Forskningsprojekt: Skattning Tidigt av fysisk förmåga för Alla och Riktat stöd ger Kunskap och minskad fallrisk senare i livet (STARK)

Detta projekt drevs av Mälardalens högskola under november 2018 till augusti 2019, i samverkan med FoUiS, Region Västmanland och Blekinge Tekniska högskola. Projektet var finansierat av Vinnova (se avsnitt 3.5 Ansökningar, Vinnova UDI steg 1) och handlade om fallprevention för medelålders individer. Bakgrunden till projektet var att det i dagens hälso- och sjukvård saknas metoder för att kunna identifiera tidiga åldersrelaterade försämringar i fysisk förmåga som kan leda till fallrisk. I STARK utvärderades ett innehåll till ett webbverktyg som skulle kunna identifiera tidiga markörer relaterade till ökad fallrisk bland medelålders personer. Ett krav på metoderna man utvärderat var att de ska gå att bygga in i ett webbverktyg så att individen själv ska kunna utföra ett test av sin fysiska förmåga. Olika frågeformulär, videofilmer och fysiska övningar testades på 36 medelålders personer.

Resultat: STARK-studien visar att den kombination av frågeformulär, videofilmer och fysiska övningar som utvärderats har förmåga att identifiera dessa tidiga markörer för åldersrelaterade försämringar i fysisk förmåga. Resultaten från studien publicerades i en vetenskaplig tidskrift (Folke, Åkerberg, Arkkukangas, Kärnsund, Johnsson, 2020).

Gemensamt verksamhetssystem

I oktober 2020 fick NVD i uppdrag att samordna det initiala arbetet mot ett gemensamt verksamhetssystem i länet. Målet var att undersöka förutsättningarna för ett gemensamt verksamhetssystem för Sörmlands nio kommuner. Under första kvartalet 2021 genomfördes bland annat en enkätundersökning bland socialcheferna i Sörmland samt en mindre omvärldsspaning. Arbetet pågick till och med maj 2021 i samverkan med socialcheferna i Eskilstuna, Trosa och Oxelösund. Arbetet presenterades för kommundirektörerna som i april 2021 gemensamt ställde sig bakom förslaget att fortsätta arbetet med en upphandlad förstudie.

Resultat: Upphandling av en förstudie för ett länsgemensamt verksamhetssystem genomfördes under hösten 2021. Förstudiearbetet påbörjades vid årsskiftet 21/22 och genomförs av konsult från en extern leverantör.

Egenmonitorering i Sörmland

Projektet Egenmonitorering i Sörmland är ett led i omställningsarbetet *God och nära vård i Sörmland*. Diskussioner om att prova egenmonitorering, eller distansmonitorering som det också benämns ibland, har pågått under flera år. Hösten 2020 utsågs Karin Wachtmeister från Region Sörmland och Karl Schultz från NVD (FoUiS) att leda ett pilotprojekt för hemmonitorering tillsammans med tre projektparter: Region Sörmland, Trosa kommun och Eskilstuna kommun. Arbetet inleddes i januari 2021 och pågick under våren med förberedande aktiviteter i form av möten och workshops med involverad vårdpersonal från Trosa och Eskilstuna, samt arbete med bland annat informationssäkerhetsanalys. Parallellt har också ett forskningsprojekt som ska följa pilotprojektet ur ett medarbetar- och patientperspektiv planerats. Forskningsprojektet drivs av forskare från FoUiS (Maria Arkkukangas) och Region Sörmland (Maria Liljeroos).

I augusti 2021 la projektledarna fram ett förslag till ett uppdaterat projektdirektiv utifrån ett flertal utmaningar som identifierats under arbetets gång. Flera frågor som tidigare inte prövats behövde redas ut, bland annat relaterat till utformningen av ett gemensamt avtal mellan huvudmännen, samt till informations- och patientsäkerhet relaterat till den molnlagringslösning av patientdata som den aktuella tekniken (Careligo, Optilogg Plus) bygger på.

Resultat: Förstudiearbetet pågick till och med NVD:s avslut och fortsätter med avtalshantering, utformning av utvärderingar i dialog med forskningsprojektet samt planering för implementering ute i verksamheterna (Nära vård-teamet i Eskilstuna, Trosa Vårdcentral, Trosa kommun). Efter att avtal har skrivits mellan parterna behöver leverantören tre månaders förberedelse tid inför införandet av tekniken för egenmonitorering. Förhoppningen är att komma i gång med pilotstudien under hösten 2022. Förstudien avslutas våren 2022 och innehåller utöver utredda frågor inför pilotprojektet även råd att ta med inför ett större införande av distansmonitorering och liknande tekniker.

Forskningsprojekt: Mollii

Under 2019 till maj 2020 pågick ett projekt som handlade om utvärdering av hjälpmedlet Electro-dress Mollii®. Projektet var ett samverkansprojekt med Mälardalens högskola, Habiliteringen och Hjälpmedelscentralerna i Sörmland och Västmanland. Electro-dress Mollii® utvärderades genom att använda single case studier med en ABAB design. Syftet med projektet var att undersöka om multipel elektrisk stimulering kan ha effekt på spasticitet och felaktig muskelspänning hos barn med cerebral pares, och om det kan rekommenderas i rutinsjukvården inom habiliteringen i Västmanland och Sörmland.

Resultat: Sammanfattningsvis indikerar resultaten från studien att multipel elektrisk stimulering, electro-dress Mollii® hade liten eller ingen effekt på det primära utfallsmåttet, spasticitet, i någon av de sju case-studierna. Vidare rekommenderas att möjlig effekt av electro-dress Mollii® på motorisk funktion fortsatt behöver utvärderas med tanke på potentiell dos- respons och att även följa behandlingen över en längre tid än vad som gjordes i denna studie. Utifrån projektet har en vetenskaplig publikation blivit accepterad för publicering i en vetenskaplig tidskrift (Arkkukangas, Hedberg-Graff, Denison, 2022).

Studentprojekt: Digiblick

Digiblick är ett koncept som NVD tidigt arbetade med – ett verktyg som syftade till att skapa en överblick över pågående aktiviteter och projekt inom digital transformation för socialtjänsten

samt angränsande hälso- och sjukvård. Tanken var att skapa en samlad och ständigt uppdaterad bild av vad som pågår runt om i länet för att synliggöra och öka möjligheten för samverkan och erfarenhetsutbyte mellan länets olika huvudmän. Idén skrinlades dock eftersom inget uppdrag att utveckla något sådant verktyg gavs. Digiblick återupptogs dock efter samverkan med masterstudenter vid MDU.

Resultat: Hösten 2021 kontaktades NVD av en grupp studenter vid Masterprogrammet i Innovation och design, Mälardalens universitet. De arbetade med en idé och ett verktyg snarlik det som beskrivits ovan. Efter ett antal kontakter mellan NVD och studenterna, presenterades idén för Socialchefsnätverket. Eskilstuna kommun anmälde intresse för att undersöka möjligheterna med verktyget närmare. I skrivande stund ligger bollen hos projektledaren för Eskilstunas del av SKR:s modellkommunsprojekt. En ytterligare del av kommunen har visat intresse för verktyget, i syfte att lättare fånga upp och dokumentera idéer som ännu inte hunnit bli projekt. Utifrån erfarenheterna från en eventuell testmiljö i Eskilstuna, finns även möjlighet för andra kommuner i länet att få prova verktyget.

3.3 Kunskapsutveckling

I detta avsnitt beskrivs olika former av uppdrag som NVD fått och som mer kan beskrivas som exempelvis kartläggningar av olika slag.

Kartläggning: Medarbetares kunskaper, uppfattningar och åsikter om välfärdsteknik – Enkätundersökning genomförd inom funktionshinderområdet i Eskilstuna kommun

Uppdraget, som genomfördes under hösten/vintern 2020, initierades av visningsmiljön Stödet och skedde i samverkan mellan NVD och Stödet. Syftet var att kartlägga medarbetarnas kunskaper, uppfattningar och åsikter om VFT inom funktionshinderområdet. En enkät distribuerades till medarbetare inom funktionshinderområdet. Enkäten, som bestod av tio frågor, besvarades av 365 medarbetare.

Resultat: Sammanfattningsvis indikerar resultatet att det finns utvecklingspotential att förbättra kunskapen om välfärdsteknik bland dessa medarbetare. Cirka 40 procent har uppgett att de ”vet inget alls om välfärdsteknik” och 85 procent ansåg att de behöver lära sig mer om välfärdsteknik. Resultatet från enkäten har publicerats i en utvärderingsrapport (Åkerberg, Schultz, 2021), samt har presenterats muntligt inför en ledningsgrupp inom området. Efter att kartläggningen var presenterad, tog verksamhetsutvecklare inom området kontakt med NVD för att diskutera utbildningsinsatser för medarbetarna. Efter senare dialog framkom att de under år 2022 kommer att driva ett projekt med digitaliseringsombud, där ett ombud har rekryterats från varje verksamhet (finns ett 50-tal ombud). FoUis är inte delaktiga i detta men kommer att hålla sig informerade om projektet som delvis är en följd av kartläggningen.

Kartläggning: Medarbetares kunskaper, uppfattningar och åsikter om välfärdsteknik – Enkätundersökning genomförd inom äldreomsorgen i Eskilstuna kommun

Kartläggningen genomfördes under vintern 2021–2022 och skedde i samverkan med Vård- och omsorgsförvaltningen i Eskilstuna kommun. En digital enkät distribuerades till medarbetare inom äldreomsorgen. Enkäten som bestod av 14 frågor, hade samma frågeområden som enkäten inom funktionshinderområdet. Totalt besvarades enkäten av 577 medarbetare.

Resultat: Kartläggningen visar att kunskapsnivån om välfärdsteknik bland medarbetare inom äldreomsorgen i Eskilstuna kommun till viss del är begränsad. Enkäten visar att 24 procent inte har jobbat med välfärdsteknik än, medan 44 procent uppger att de har jobbat med välfärdsteknik,

vilket är positivt. Hälften av medarbetarna anser att de äldre de möter har tillgång till den välfärdsteknik de är i behov av. 70 procent av medarbetarna har uppgett att de vill lära sig mer om välfärdsteknik. Resultaten från enkäten har publicerats i en utvärderingsrapport (Åkerberg, Schultz, 2022), samt har presenterats muntligt för ledningsgruppen för området äldreomsorg. Intresse finns av att följa upp hur rapporten och dess resultat mottogs, samt om framtida insatser planeras för medarbetarna.

3.4 Kunskapsspridning

Under detta avsnitt berörs olika former av uppdrag eller aktiviteter som har haft som syfte att leda till kunskapsspridning, som exempelvis bloggpublicering, events, utbildningar och konferensbidrag eller konferensdeltagande.

NVD-bloggen

NVD-bloggen startades år 2019 med syfte att sprida information om vad som sker inom området välfärdsteknik och digitalisering både lokalt, regionalt, nationellt och internationellt, och kan ses som en del av omvärldsbevakningen. Fram till och med första kvartalet år 2022 har totalt 77 blogginlägg skrivits, se tabell 1. Till bloggen finns även en epostlista med prenumeranter, vilka med jämna mellanrum (ungefär en gång i kvartalet) får en sammanfattning med blogginlägg via mejl.

Tabell 1. Antal blogginlägg per år

<i>Årtal</i>	<i>Antal inlägg</i>
2019	18
2020	18
2021	34

Sociala medier

Från 2019 när NVD startade har ett 70-tal inlägg gjorts på FoU:s sociala media, främst Instagram men även Facebook. Syftet har varit att förmedla information samt sprida kunskap, exempelvis om vad som sker just nu, deltagande vid olika möten, nätverk, webinarier men även för att sprida information till exempel när om nya möteskonstellationer har inletts eller när vi själva har deltagit på events eller konferenser.

FoU-podden

Under projekttiden har NVD varit initiativtagare till och deltagit i totalt tio avsnitt, se tabell 2.

Tabell 2. Beskrivning av NVD:s deltagande i FoU-podden, beskrivet gällande nummer på avsnitt, titel på avsnittet och antal lyssningar.

<i>Avsnitt</i>	<i>Titel</i>	<i>Antal lyssningar</i>
10	<i>Nod för välfärdsteknik och digitalisering</i>	247
16	<i>IVRIS</i>	159

25	<i>Underlätta din vardag 3.0</i>	177
28	<i>Digitalisering + IFO = sant?</i>	190
33	<i>Ett år med NVD – Noden för välfärdsteknik och digitalisering</i>	203
36	<i>Vill du bli master i välfärdsteknik?</i>	202
40	<i>Previct – digital alkoholprevention</i>	534
46	<i>Vad är hjälpmedel och vem är de till för?</i>	215
47	<i>Digitalisering, äldre och virtuella fikarum</i>	342
57	<i>Digitalisera utifrån användarnas behov</i>	211

Föreläsningar / events / konferensbidrag

Digitalisering och funktionshinder

201106 genomförde NVD och FoUiS det webbsända eventet Digitalisering och funktionshinder som riktade sig till personal som arbetar med funktionsnedsatta runt om i länet, inom regionen och kommunerna. Eventet var ett av de första försöken från FoUiS med webbsända föreläsningar och diskussioner. Ur programmet:

- Vad är digitalisering och välfärdsteknik?
- Digital utsatthet och digital inkludering vid kognitiv nedsättning
- Information om ”Stödet”, Eskilstuna kommuns Digitaliserings-, visnings- och utbildningsmiljö
- Gemensam diskussion och erfarenhetsutbyte

Digitalisering inom funktionshinderområdet

210424 genomfördes ett uppföljande webbsänt event för digitalisering inom funktionshinderområdet, nu med en nationell utblick och föreläsare från bland annat Göteborgs stad som berättande om erfarenhet av att jobba med virtuell verklighet för att bryta utanförskap och social isolering bland funktionshindrade i pandemitider.

Vitalis

Till Vitaliskonferensen i maj 2021 bidrog NVD och FoUiS med en föreläsningsfilm med titeln Digitalisering, tjänstedesign & funktionshinder. Föreläsningen tog bland annat upp utmaningarna generellt med digital transformation under pågående pandemi och hur metoder från tjänstedesign kan vara till hjälp. Extra fokus låg på arbetet med digitalisering inom funktionshinderområdet. Föreläsningen hade under och efter konferensen 423 visningar.

Digitalisering inom Socialtjänst och IFO

Efter enkät och dialog med IFO-chefer, där man upplevde att IFO var ett eftersatt område vad gäller digitalisering, planerades och genomfördes 191121 ett halvdagsevent för chefer och verksamhetspersonal inom IFO i länet. Fokus låg på digital transformation inom IFO snarare än enskilda VFT-produkter. Kalle Pettersson, kvalitets- och utvecklingschef inom socialtjänsten i Helsingborg samt projektledare för *Digiteam*, föreläste för ett tjugotal personer i Odd Fellows

samlingslokal i Eskilstuna. Efter föreläsningen hölls ett panelsamtal kring utmaningar och tänkbara lösningar där utöver Kalle Pettersson bland andra regionsråd Jacob Sandgren deltog.

Konferensen ESSC (European Social Services Conference, 2019)

Två bidrag skickades in till konferensen, ett om själva NVD (uppbyggnad och syfte) och ett om DiAS-projektet (genomförandet av det länsgemensamma projektet och preliminära resultat). Bidragen blev tyvärr inte accepterade.

Välfärdsteknikmässan

NVD har under de tre åren deltagit i planering och genomförande av två välfärdsteknikmässor. Mässorna, som brukar vara välbesökta med runt 300 deltagare, har främst äldre som målgrupp, men vänder sig även till politiker, tjänsteman och medarbetare inom äldreomsorg, funktionshinderområdet och övrig vård och omsorg. Under pandemin blev mässan inställd, men NVD deltog i stället i planeringen av en film som finns tillgänglig på Youtube (Välfärdsteknik i Virustider). Mässan genomförs av SPF Seniorerna Sörmlandsdistriktet i samverkan med Samhällskontraktet (Mälardalens Universitet, Eskilstuna kommun, Västerås stad, Region Sörmland och Region Västmanland), FoUIS samt Eskilstuna kommun.

Utbildningar

Digitalisering utifrån användarnas behov

Som en del i Sörmlands omställning till Nära vård, genomfördes utbildningen *Digitalisera utifrån användarnas behov* vid två kurstillfällen: Våren 2020 samt hösten 2021. Utbildningen baserades på SKR:s Innovationsguiden men innehållet anpassades till en kontext där deltagarna utgick från digitaliseringsinitiativ inom sina respektive verksamhetsområden.

Varje kurstillfälle omfattade tre digitala halvdagsträffar med föreläsningar samt eget arbete under handledning i projektteam mellan varje föreläsning. Målgruppen var medarbetare inom länets kommuner som ville utveckla digitala tjänster utifrån användarnas behov inom vård, omsorg och den sociala välfärdssektorn. Totalt genomfördes kursen av tio projektteam från fem kommuner samt Region Sörmland med sammanlagt ett trettiotal medarbetare.

Deltagande i Referensgrupper

Sociala Robotar

Sociala robotar är ett projekt som drivs av Linköpings universitet i samverkan med Uppsala universitet och Mälardalens högskola och är finansierat av AFA Försäkring. Projektet handlar om hur sociala robotar påverkar arbetsmiljön för medarbetare inom demensvården, och använder sig av observationer, intervjuer och videoinspelning

Säker@Digitalt

Det är ett projekt som drivs av SPF Seniorerna Sörmlandsdistriktet. Syftet med projektet är att minska det digitala utanförskapet för äldre i Sörmland. Projektet ska utveckla metoder som stöd till föreningarna för att lära de äldre att långsiktigt använda tekniken, och sker i fyra pilot-orter. Från år 2022 ska projektet övergå i ett genomförandeprojekt och metoderna som har tagits fram ska då omfatta alla seniorer i Sörmland.

Kontinuerligt informationsutbyte/nätverk

- Informationsutbyte med kommunerna
- Regelbundet informationsutbyte med Eskilstuna kommun (projektledare för Modellkommun Välfärdsteknik och utvecklingsstrateg vid Välfärd och digitalisering, Vård och omsorgsförvaltningen)

- Regelbundet informationsutbyte med Region Sörmland, däribland e-hälsstrategen och digitaliseringskoordinatör
- Regelbundet deltagande i SKR:s nätverk för Digitalisering inom Socialtjänst
- Medlemskap i Nordens Välfärdscenters nätverk för forskare (Health and Welfare Technology, HWT, Nordic Research Network)
- Medlemskap i Svenska Forskarnätverket för Digital vård

3.5 Ansökningar om extern finansiering

Här beskrivs ansökningar om extern finansiering som NVD har drivit alternativt varit delaktiga i tillsammans med andra parter. Ansökningar som beskrivs i följande avsnitt är endast kompletta ansökningar, det vill säga sådana som har skickats in (oavsett bifall eller avslag). Därtill har även arbetstid lagts på något fler ansökningar som inletts men av olika orsaker avbrutits eller inte skickats in.

Vinnova utlysning: Välfärdsporten

Under år 2019 utarbetade NVD en ansökan till Vinnova, med titeln Välfärdsporten: social innovation och välfärdsteknik. Välfärdsporten syftade till att ta fram en prototyp för en digital mötesplats: Välfärdsporten (VP), vilken ska användas som idèplattform och mötesplats för (1) medborgare, (2) medarbetare inom vård och omsorg och (3) innovatörer i Sörmland.

Resultat: Ansökan fick avslag utan motivering.

Ansökningar till MKHV: Samverkanscheckar

Under år 2020 utarbetade NVD två ansökningar till MKHV:s samverkanscheckar.

1. Sörmlands Visningsmiljö för Välfärdsteknik (SÖR-VIS VFT), i samverkan med Eskilstuna kommun och region Sörmland.
2. Inventering av (behovet av) nya metoder för effektivisering av dokumentation inom Individ- och Familjeomsorgen, i samverkan med Eskilstuna kommun och region Sörmland.

Resultat: Båda ansökningarna fick avslag.

Vinnova UDI steg 1: Skattning Tidigt av fysisk förmåga för Alla och Riktat stöd ger Kunskap och minskad fallrisk senare i livet (STARK)

Mälardalens högskola drev denna ansökan, där FoUis var en av fler projektparter (se Avsnitt 3.2, STARK). Projektet handlade om tidig fallprevention för medelålders vuxna. Målet för STARK UDI 1 var att utveckla ett underlag för prototyp för e-hälsoverktyget, ha identifierat implementeringsväg samt involvera parter för projektet.

Resultat: Ansökan fick bifall och genomfördes enligt beslut under 8 månader. (Läs mer om STARK under avsnitt 3.2.)

Vinnova UDI steg 2: Skattning Tidigt av fysisk förmåga för Alla och Riktat stöd ger Kunskap och minskad fallrisk senare i livet (STARK)

Denna ansökan var tänkt som en fortsättning på STARK UDI 1 (ovan) och leddes även den av Mälardalens högskola och hade samma projektparter.

Resultat: Ansökan fick avslag.

AFA Försäkring utlysning: Identifiering av Tidiga Markörer för försämrad fysisk förmåga relaterade till ökad fallrisk på arbetsplatsen (InTime)

Som en fortsättning på projektet STARK, utarbetades år 2020 en ansökan till AFA Försäkring, vilken Mälardalens högskola drev och FoUis (NVD) var en av projektparterna. Syftet med InTime var att validera fysiska testövningar bland personal inom vården och bygga in dessa i en webb-verktygsprototyp. Tanken med projektet var att arbetsgivare skulle kunna erbjuda sina anställda ett test för att kunna identifiera eventuell fallrisk, samt ge dem stöd för träning för att minska fallrisken.

Resultat: Ansökan fick avslag.

Forskningsprogram ansökan: Forte

I januari år 2021 fick NVD förfrågan från Mälardalens högskola, om att vara medpart i ansökan om ett forskningsprogram till Forte (tillämpad välfärdsforskning), som Mälardalens högskola drev.

Titel: *Hälsosamt åldrande i det digitaliserade samhället: Skapande av ett evidensbaserat ekosystem för implementering av hälso- och välfärdsteknik.*

Resultat: Ansökan fick avslag.

Ansökan Vinnova: Digitalt motivationsstöd för äldre personers fallförebyggande Aktivitet (SALUTOGEN)

Under år 2020 fick FoUis (NVD) förfrågan från Mälardalens högskola, om att vara projektpart i denna ansökan till Vinnova. SALUTOGEN riktade sig mot målgruppen äldre och handlade om ett digitalt stöd för fallförebyggande träning.

Resultat: Ansökan fick avslag.

Ansökan om medel: Region Sörmland (CKF), ansökan för disputerad forskare

Under år 2021 ansökte forskningskompetensen i NVD om medel från CKF Sörmland, ansökan för disputerad forskare. Totalt ansöktes om arbetstid för fyra delprojekt (beskrivning av delprojekten: 1. Följeforskning av läns gemensam Digitaliseringsstrategi, 2. Användarperspektiv på ett eHälsosystem som komplement inom missbruksvården – ett pilottest i Sörmland 3. Effekter av deltagande i den digitala lärplattformen EVIKOMP2.0 och 4. Pilottest av digitalt träningskoncept för vuxna icke insulinbehandlade typ 2 diabetiker), vilket omfattade 20 procents arbetstid under år 2020.

Resultat: Ansökan beviljades med revidering. 10 procent arbetstid beviljades under år 2022, men bara för att arbeta med två av delprojekten, vilka ansågs handla om praktisk forskning, det vill säga 5 procent arbetstid i delprojekt 2: Användarperspektiv på ett eHälsosystem som komplement inom missbruksvården – ett pilottest i Sörmland (en vetenskaplig artikel i samverkan med forskare från Karolinska institutet, utifrån insamlad data från DiAS projektet, läs mer under Avsnitt 3.1, DiAS projektet) och 5 procent arbetstid i delprojekt 4: Pilottest av digitalt träningskoncept för vuxna icke insulinbehandlade typ 2 diabetiker. (Deltagande och fortsatt forskning i Diabetesprojektet i samverkan med Mälardalens universitet).

4 Diskussion

4.1 Vad blev resultaten från NVD?

Det tre år långa NVD-projektet kan, som indikeras i avsnitt 2.3, delas upp i två faser, varav de första dryga 1,5 åren (t o m september 2020) dels präglades av att bygga upp och kommunicera NVD som en läns gemensam resurs för digital transformation, dels av utvärderingsprojektet DiAS (se avsnitt 3.1). Det sistnämnda projektet beslutades om redan innan NVD inleddes i januari 2019. DiAS kom att bli ett omfattande projekt som tog mycket tid i anspråk.

I efterhand kan man reflektera över om DiAS var väl använda resurser i förhållande till det huvudsakliga syftet med NVD, men å andra sidan var det ett tidigt exempel på ett kommunöver-skridande projekt som kom att ge goda erfarenheter av möjligheter till och utmaningar med samverkan inom digital transformation. Utvärderingsprojektet uppskattades också av de delaktiga verksamheterna – i huvudsak den kommunala öppna missbruksvården – inom de deltagande åtta kommunerna. Och resultatet har även uppmärksammats och spridits till intressenter utanför Sörmlands län. En styrka var dock att DiAS var både ett utvärderings- och forskningsprojekt, vilket innebar att testning och utvärdering genomfördes i enlighet med vetenskaplig praxis och standardiserade metoder. Därmed kunde insamlad data användas både för själva utvärderingen och även utgöra underlag för en vetenskaplig publikation (se avsnitt 3.1, där manuskript omnämns).

NVD deltog också under denna första fas i andra forsknings-, utvärderings- och utvecklingsprojekt som IVRIS, Mollii och STARK (se avsnitt 3.2), projekt som genomfördes i samverkan med lärosäten, kommuner, Region Sörmland och hjälpmedelscentraler. Samtliga projekt bidrog till kunskapsläget inom välfärdsteknik även om de inte direkt involverade kommunernas operativa verksamheter (med undantag för IVRIS där Eskilstuna kommun var en projektpart).

Vid sidan om ovan nämna projekt lades också mycket tid på att knyta kontakter och skapa nätverk för att förstå utmaningarna vad gäller digital transformation i länet. Det arbetet har varit till stor nytta för såväl kunskapsinsamlande och kunskapsspridning, även under NVD-projektets senare del, särskilt i avsaknad av Beredningsgrupp digitalisering (BGD) som skrinlades efter ett halvår. Däremot har ett formellt forum som BGD saknats i relation till RSS-uppdraget; möjligheten att systematiskt kunna fånga upp frågor från Sörmland till nationell nivå samt omvänt, att kunna förmedla information och frågeställningar från nationell nivå till regional nivå. Avsaknaden av BGD har dock haft den positiva sidoeffekten att NVD arbetat desto mer med att sprida information och att ha en dialog via nätet genom bland annat blogg, poddinspelningar, sociala medier och målgruppsanpassade digitala föreläsningar/nätverksträffar.

Sammanfattning första fasen

Sammanfattningsvis bidrog NVD under projektets första fas framför allt med utvärderande och kunskapshöjande insatser, där DiAS tidsmässigt utgjorde det dominerande projektet. Det var också en fas som präglades av nätverksbyggande aktiviteter samt att förstå vilka behov av samverkan som finns inom digitalisering i länet.

Den andra fasen

Efter att DiAS avrapporterades i juni 2020, inleddes en dialog med huvudmännen om en förnyad inriktning av NVD-projektet. Det resulterade i en uppdaterad projektbeskrivning (Schultz, Åkerberg, 2020) som antogs av Länsstyrgruppen i oktober 2020. Revideringen innebar att resterande projekttid i mindre utsträckning skulle ägnas åt forsknings- och utvärderingsprojekt till förmån för ett ökat fokus på samverkansprojekt mellan huvudmännen.

Från hösten 2020 inleddes fas två av NVD-projektet. I enlighet med de nya direktiven påbörjades ett antal nya projekt som *Ordnat införande av nya obeprövade hjälpmedel* (projektlett av NVD) och *Egenmonitorering i Sörmland* (delat projektledarskap med Region Sörmland). Båda dessa projekt gjordes (och görs) i samverkan med Region Sörmland och flera kommuner i länet. NVD har också en roll i förarbetet till *Gemensamt verksamhetssystem* i samverkan med samtliga kommuner i länet (operativt i arbetsgrupp med social/förvaltnings-chefer i Oxelösund, Trosa och Eskilstuna). Ytterligare ett exempel är arbetet med en *Länsgemensam digitaliseringsstrategi* som inleddes hösten 2021.

Parallellt med ovanstående samverkansprojekt förändrades också det kunskapsutvecklande arbetet där NVD kom att arbeta mer med kartläggningar utifrån huvudmännens önskemål. Ett par exempel på det är kartläggningarna om kunskaper, åsikter och uppfattningar om välfärdsteknik bland medarbetarna inom funktionshinder- respektive äldreomsorg i Eskilstuna kommun. Till det kunskapsutvecklande arbetet kan också läggas utbildningen *Digitalisera utifrån användarnas behov* som kom att bli en uppskattad kompetensutveckling bland de projektteam som deltog. Samtidigt var det också en utbildning som tog en hel del tid i anspråk från kursansvariga vid NVD och FoUiS.

Sammanfattning första och andra fasen

Sammanfattningsvis präglades första fasen av NVD dels av utforskande och uppbyggnad, dels av ett par större forsknings- och utvärderingsprojekt som beslutades innan eller i samband med uppstarten av NVD. Under fas två hade NVD hittat sin roll som kitt och katalysator för samverkansprojekt rörande digitalisering och välfärdsteknik.

4.2 Har NVD lett till mer samverkan kring välfärdsteknik och digitalisering i länet?

Enligt Vision e-hälsa ska *"Sverige år 2025 vara bäst i världen på att använda digitaliseringens och e-hälsans möjligheter i syfte att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd samt utveckla och stärka egna resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet."* (Vision e-hälsa 2025). Målet för digitaliseringspolitiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, och enligt den nationella digitaliseringsstrategin är Regeringens mål ett hållbart digitaliserat Sverige (Regeringskansliet, 2017).

En viktig fråga att ställa sig blir därför om satsningen på NVD bidragit till genomförandet av den övergripande nationella målsättningen ur ett regionalt perspektiv? Det övergripande syftet med NVD var att främja samverkan mellan kommunerna i länet samt region Sörmland, inom området välfärdsteknik och digitalisering inom socialtjänst och närliggande hälso- och sjukvård. Inledningsvis återkopplas till resultaten från inventeringen som gjordes 2017 (Arkkukangas, Segring, 2017). Den beskriver de huvudsakliga resultaten från inventeringen i punktform (se figur 1). Sammanfattningsvis kan sägas att samtliga aktiviteter som har genomförts under NVD:s projekt-tid går i linje med resultaten från inventeringen. Som exempel kan nämnas Egenmonitorering i Sörmland, Gemensamt verksamhetssystem, Ordnat införande av obeprövade hjälpmedel, IVRIS, DiAS, de två kartläggningarna om medarbetares kunskaper om välfärdsteknik och utbildningen Digitalisera utifrån användarnas behov.

Utan att tillämpa en extern utvärderare och /eller involvera NVD:s samverkansparter är det svårt att med säkerhet bedöma om syftet med NVD har uppfyllts. Men utifrån vad NVD har åstadkommit under de tre projektåren kan en diskussion föras kring vilka aktiviteter som NVD har genomfört under projekttiden och hur dessa har bidragit till ökad samverkan kring välfärdsteknik och digitalisering. Figur 5 visar en överskådlig beskrivning av NVD:s aktiviteter (från avsnitt 3), beskrivna utifrån vilket av NVD:s delsyften som de i kan sorteras in under.

Övergripande syfte med NVD:

Att främja samverkan mellan kommunerna i länet samt Region Sörmland inom området VFT och DIG inom socialtjänsten och närliggande hälso- och sjukvård. NVD ska också bidra till kunskapsutveckling i frågor som rör VFT och DIG.

Del-syften:

1. Genomför kontinuerlig omvärldsbevakning samt sprider information och kunskap utifrån aktuell forskning och teknikutveckling inom området VFT och DIG.

2. Bevakar och samordnar enskilda projekt, initiativ, aktiviteter och utvecklingsarbeten som är av intresse för flera kommuner och/eller Region Sörmland

3. Sprider information och kunskap om ovanstående aktiviteter i NVD:s kanaler.

Aktiviteter:

Kartläggning
(VFT+funk)

Kartläggning
(VFT+äldre)

Kont. Informationsut-
byte/nätverk

Referensgrupper

Digiblick

Utbildningar

Föreläs/events/konf.

DiAS projektet

Ordnat införande

Gem. verksamhetssy-
stem

Egenmonitorering

Digitaliseringsstrategi

IVRIS

Mollii

STARK

FoU-podden

Socialmedia

NVD-bloggen

Vinnova UDI1:
STARK

Region Sörm-
land: CKF

Figur 5. Beskrivning av NVD:s aktiviteter sorterade under NVD:s tre delsyften. De två mindre rutorna som är streckade illustrerar ansökningar som blivit beviljade.

Från figur 5 kan utläsas att NVD till stor del har arbetat med olika projekt, initiativ, aktiviteter eller utvecklingsarbeten som varit av intresse för flera av länets kommuner och/eller Region Sörmland (se delsyfte 2 – kolumn 2). En stor del av arbetet har även lagts på att sprida information och kunskap samt att på olika sätt bedriva omvärldsbevakning på ett djupare plan inom området VFT och DIG (se delsyfte 1 – kolumn 1). Spridning av information och kunskap gällande NVD:s arbete har skett regelbundet via FoU-podden, sociala medier och NVD-bloggen (se delsyfte 3 – kolumn 3), men även via andra av FoU:s vedertagna kanaler.

Viktigt att lyfta fram är också (vilket inte syns i figur 5) arbetet som lagts ner på olika ansökningar om externa medel, ett arbete som inte alltid kan härledas till något av NVD:s delsyften. Men i de projekt som blivit beviljade har NVD samverkat med andra parter såväl inom som utanför Sörmland. De ansökningar som utarbetades och skickades in bedöms vara väl använd tid, även om tiden inte alltid har varit mogen för den tänkta projekten. Ansökan om medel för *Välfärdsporten* (se avsnitt 3.5) som inte blev beviljat, var ett första försök till en slags samverkansplattform för digitalisering i länet. Nu, nära tre år senare, inrättas ändå en ny samverkansytta i form av den nya BGD, vars representanter från samtliga kommuner och Region Sörmland arbetar med att utarbeta en läns gemensam digitaliseringsstrategi för socialtjänst samt angränsande hälso- och sjukvård. Det finns också ett förslag på ett verktyg för en projekt- och aktivitetsöverblick (Digiblick, se avsnitt 3.2) vilket också bedöms vara av intresse för kommunerna och regionen.

Andra större satsningar i samverkan mellan kommuner och region, där NVD har varit en katalysator, medverkande part eller agerat projektledare, är Egenmonitorering i Sörmland, Ordnat införande av nya obeprövade hjälpmedel samt Gemensamt verksamhetssystem (se vidare avsnitt 3.2). När NVD för tre år sedan startade fanns inga samverkansprojekt med denna ambitionsnivå och även om projekten inte initierats av NVD utan av kommuner eller region, har NVD ändå bidragit starkt till att belysa de gemensamma utmaningar som utgör grunden till projekten.

Bedömning

Sammantaget görs bedömningen att NVD under de tre projektåren har ägnat sig åt aktiviteter som går i linje med samtliga delsyften för NVD, vilket bör anses ha bidragit till att främja samverkan vad gäller välfärdsteknik och digitalisering mellan kommunerna i länet samt Region Sörmland. Det gäller i synnerhet uppdrag under den andra projektfasen (se avsnitt 4.1), vilka berör eller kommer att bli betydelsefulla för flera kommuner och regionen.

Även andra aktiviteter via olika nätverk som NVD deltagit i – att NVD blivit inbjudna att föreläsa om digitalisering och välfärdsteknik inom olika verksamhetsområden, att kontinuerlig dialog förs med samverkansparterna, att nya kontaktnät knutits inom en mängd områden – har bidragit till att samverkan inom länet har stärkts.

En annan viktig aspekt är att många av de aktiviteter som NVD har genomfört eller deltagit i, har åstadkommit ringar på vattnet. Exempel på det är kartläggningarna av medarbetarnas kunskaper om välfärdsteknik i Eskilstuna kommun samt arbetet med Digitaliseringsstrategi som ligger till grund för att en ny Beredningsgrupp digitalisering nu formeras.

4.3 Vad hade kunnat göras annorlunda?

I efterhand kan man reflektera kring det arbete som genomfördes under de tre åren i NVD och vad som hade kunnat göras annorlunda. Den globala pandemin kom att påverka även NVD, exempelvis genom begränsade möjlighet att genomföra fysiska möten och planerade fysiska events under en lång tid, samt att vissa aktiviteter fick skjutas fram i tiden eller planeras om.

Pandemin till trots har ändå flera projekt och aktiviteter genomförts och även om arbetet till viss del planerades om, har projektet i huvudsak fortskridit enligt planen. Socialstyrelsen (2021) hävdar att den digitala kommunikationen har ökat under pandemin. Den digitala utvecklingen har påskyndats men i vissa fall fick pandemin en negativ effekt även för den digitala transformationen. För NVD:s del var det på grund av pandemin möjligt att genomföra digitala events med ett stort antal deltagare från många delar av landet, vilka hade varit svåra att genomföra fysiskt på plats.

Svårighet med överblick

Något som medförde en utmaning var svårigheten att få en samlad överblick över vad som var på gång inom välfärdsteknik och digitalisering i Sörmland, det vill säga någon form av plattform eller redskap som ger en lägesbild för stunden. Under andra projektfasen (se avsnitt 4.1) blev tiden för att bedriva omvärldsbevakning mer begränsad, vilket ytterligare försvårade möjligheterna att skaffa sig denna överblick. NVD har i olika sammanhang, från nationell nivå via SKR till lokal nivå från enskilda kommuner, fått frågor kring hur långt Sörmland kommit vad gäller exempelvis införande av olika typer av välfärdsteknik. Ofta har sådana förfrågningar varit svåra att besvara. Av den anledningen har NVD länge velat upprätta någon form av mer systematisk bevakning av vad som sker i länet. Ett konkret utfall av den ambitionen är det verktyg för en läns-gemensam projekt- och aktivitetsöversyn som vi valt att kalla Digiblick (se avsnitt 3.2).

Stöd och bemanning

Under NVD:s tre år bemannades projektet av två personer (projektledare på heltid och forskningskompetens på deltid). Rollerna var väl definierade och samarbetet fungerade väl. Projektledaren har lett projekt samt haft huvudansvar för att nätverka och forskningskompetensen har bidragit med vetenskaplig kompetens och haft huvudansvar för till exempel kartläggningar. NVD har under hela projekttiden dels jobbat tillsammans med och dragit nytta av övriga kompetenser på FoUIS, dels haft dialog med kommunerna, både på lednings- och verksamhetsnivå. Vidare har också Länsstyrgruppen varit en viktig dialogpartner i samband med frågor som rört större utmaningar, enskilda projekt samt NVD:s inriktning. Möjligen hade NVD:s resa blivit något enklare om projektet haft en dedikerad styrgrupp att kontinuerligt kunna bolla operativa frågor med. Å andra sidan har mycket av de frågorna kunnat hanteras av FoUIS internt eller, vid behov om större beslut, i dialog med Länsstyrgruppen. En viktig följd av det här resonemanget är också återinrättandet av BGD.

Att arbeta i samverkan

En annan aspekt av NVD är på vilket sätt projektet har arbetat med eller hade kunnat arbeta annorlunda kring samverkan. Under de tre projektåren har fokus varit att utgå ifrån kommunernas och regionens uttryckta behov av stöd kring VFT och digitalisering samt de initiativ, aktiviteter och projekt som har skapats utifrån dessa behov. Samverkan är komplex, och för att samverkan ska fungera behövs styrning, struktur och samsyn. En viktig del för att lyckas med samverkan och som även finns som definition är att de inblandade aktörerna är överens om vad som ska prioriteras och samverkar på ett konstruktivt sätt. Detta hade kunnat ske genom att utgå från etablerade teorier och metoder för samverkan. Exempelvis genom att tillsammans med kommunerna och regionen genomföra workshopar där man tillsammans hade diskuterat vad samverkan är, hur vi skulle samverka med stöd av NVD samt för att få en gemensam syn på prioriterade utmaningar och satsningar. Denna ansats hade varit möjlig att tillämpa, men på grund av, åtminstone inledningsvis, bristande tid och andra prioriteringar, är det tveksamt om samtliga parter hade haft möjlighet att delta på den nivå som hade krävts för ett sådant projektupplägg.

Olika förutsättningar

Eftersom kommunerna i Sörmland är olika stora, har de olika förutsättningar såväl ekonomiskt som rent organisatoriskt. Det är en anledning till att NVD bitvis har haft ett ojämnt fördelat utbyte med de olika kommunerna. Till exempel är Eskilstuna den största kommunen och är dessutom en av SKR:s modellkommuner för välfärdsteknik, vilket gör att de både har ett starkt intresse för, och en förmåga att, genomföra digital transformation som andra mindre kommuner ibland saknar. NVD har medvetet försökt nå de andra kommunerna mer men inte alltid med önskad respons. Vi har sett ett ökat fokus på digitaliseringsfrågor under projektets gång, men det var inledningsvis utmanande att skapa intresse och engagemang för frågorna.

Intresset och engagemanget har dock ökat med tiden, vilket bland annat tydliggjorts genom arbetet med digitaliseringsstrategin, där det nu från såväl regionen som samtliga kommuner finns intresse, engagemang och anställda verksamhetsutvecklare som jobbar med digitaliseringssatsningar. Just engagemanget från samtliga huvudmän i länet är avgörande för att gemensamma satsningar som rör digital transformation ska lyckas. Det krävs också tid och intresse för ett gemensamt arbete, där man har möjlighet att samverka utanför såväl den egna förvaltningen som den egna kommunen eller regionen. Det är ett förhållningssätt som bara kan initieras, möjliggöras och spridas inom den egna organisationen från ledningsnivå.

4.4 Slutsats

Utifrån resultaten och diskussionen ovan, kan följande slutsatser dras:

- NDV har fungerat som *pådrivande aktör för samverkan* mellan Sörmlands kommuner och Region gällande välfärdsteknik och digitalisering.
- NVD har under de tre projektåren genomfört aktiviteter som *ligger i linje med NVD:s syften*, och anses ha bidragit till att främja samverkan i Sörmland gällande välfärdsteknik och digitalisering.
- NVD har *bidragit till omvärldsbevakning* av områdena digitalisering och välfärdsteknik och *spridit kunskap* generellt via sociala medier och poddinspelningar samt riktat i samband med event och föreläsningar för enskilda verksamhetsområden i länet.
- NVD har genomfört *kunskapshöjande aktiviteter* gentemot socialtjänsten och angränsande hälso- och sjukvård genom bland annat föreläsningar och utbildningen Digitalisera utifrån användarnas behov.
- NVD har bidragit till *utvärderingar av välfärdsteknik* genom bland annat DiAS-projektet inom den öppna kommunala missbruksvården, forskningsprojektet Mollii samt kunskapskartläggningar av välfärdsteknik för personal inom funktionshinderområdet och äldreomsorg.
- NVD har varit *katalysator, projektpart i eller projektlett flera aktiviteter och projekt av betydelse inom digitalisering och välfärdsteknik*. Bland dem kan nämnas Egenmonitorering i Sörmland, IVRIS, Ordnat införande av nya obeprovnade hjälpmedel, Gemensamt verksamhetssystem samt Digitaliseringsstrategi Sörmland. Dessa samverkansprojekt har eller kommer att komma länet till nytta och ett par av dem har även väckt stort intresse utanför Sörmland.

- Utifrån arbetet med NVD, har *området Digitalisering inrättats* vid FoUiS och Läns-
gemensamt regionalt stöd. Det innebär att länet får ett mer långsiktigt och kontinuerligt
samverkansstöd för satsningar som rör digitalisering och välfärdsteknik inom social-
tjänst samt angränsande hälso- och sjukvård. En konkret utkomst av detta långsiktiga
samverkansstöd är arbetet med en *läns-gemensam digitaliseringsstrategi* samt *åter-
upprättandet av BGD, Beredningsgrupp digitalisering*. Alla dessa aktiviteter för samver-
kan inom digitalisering ligger också väl i linje med den läns-gemensamma satsningen
Nära vård i Sörmland.

5 Referenser

- Arkkukangas, M., Segring, A. (2017). *Välfärdsteknik: En inventering i Sörmland*. Eskilstuna, FoU i Sörmland.
- Arkkukangas, M. (2020). *Okända hjälpmedel. Erfarenheter från ett forskningsprojekt i Sörmland och Västmanland*. Utvärderingsrapport 2020:1. Eskilstuna, FoU i Sörmland.
- Arkkukangas, M., Hedberg-Graff, J., Denison, E. Evaluation of the electro-dress dress Mollii® to affect spasticity and motor function in children with cerebral palsy: seven experimental single-case studies with an ABAB design. *Cogent Engineering* 2022, (Accepted 08 mars 2022)
- Folke, M., Åkerberg, A., Arkkukangas, M., Kärnsund, A., Johnsson, M. (2020). Evaluation of the content of a web tool aimed to identify early markers related to fall risk among middle-aged people. *Health Technol.* 10, 1571-1578.
- Läkemedelsverket (2021, 16 juli). *Regelverk för medicinskt tekniska produkter*. <https://www.lakemedelsverket.se/sv/medicinteknik/tillverka/regelverk>
- Regeringskansliet (2017, 11 oktober). *För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi*. <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2017/05/for-ett-hallbart-digitaliserat-sverige---en-digitaliseringsstrategi/> Regeringskansliet. (2020, 4 maj).
- Vision e-hälsa 2025*. [regeringen.se/informationsmaterial/2016/04/vision-e-halsa-2025/](https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/04/vision-e-halsa-2025/)
- Schultz, K., Åkerberg, A. (2020). *Revidering av projektplan. NVD – Noden för Välfärdsteknik och Digitalisering*. Eskilstuna, FoU i Sörmland.
- Schultz, K. (2021). *Ordnat införande av nya obeprövade hjälpmedel. – ett förslag till ny arbetsprocess*. Projektrapport 2021:5. Eskilstuna, FoU i Sörmland.
- Socialstyrelsen (2021). *Rapport: E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2021. Uppföljning av den digitala utvecklingen i socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-5-7384.pdf>
- Välfärdsteknik i virustider (2020, 5 november). <https://youtu.be/EgCtOxTi0jw>
- Åkerberg, A., Schultz, K. (2020). *Digital Alkoholprevention i Sörmland (DiAS)*. Utvärderingsrapport 2020:2. Eskilstuna, FoU i Sörmland.
- Åkerberg, A., Schultz, K. (2021). *Medarbetares kunskaper, uppfattningar och åsikter om välfärdsteknik. En enkätundersökning genomförd inom funktionshinderområdet i Eskilstuna kommun*. Utvärderingsrapport 2021:1. Eskilstuna, FoU i Sörmland.
- Åkerberg, A., Schultz, K. (2022). *Medarbetares kunskaper, uppfattningar och åsikter om välfärdsteknik. En enkätundersökning genomförd inom äldreomsorgen i Eskilstuna kommun*. Utvärderingsrapport 2022:2. Eskilstuna, FoU i Sörmland.
- Åkerberg, A., Schultz, K., Ekholm, A., Elgan, T., Hammarberg, A. (Manuscript in progress) Working title: *User experiences about the e-health system Previct Alcohol – a regional pilot project in Sweden*.